

ઘઉંના ભાવનો વરતારો (૨૦૨૧-૨૨)

ઘઉંને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ઉગાડવામાં આવતા મુખ્ય અનાજ પાકોમાંનો એક ગણવામાં આવે છે જે વિશ્વની વસ્તીના ૮૯ દેશોમાં લગભગ ૨.૫ અબજ લોકોનો મુખ્ય ખોરાક છે. ઘઉં વાર્ષિક ૨૧૫ મિલિયન હેક્ટરમાં ઉગાડવામાં આવે છે, જે ગ્રીનલેન્ડના સમકક્ષ વિસ્તાર અને સ્કેન્ડિનેવિયાથી દક્ષિણ અમેરિકા અને સમગ્ર એશિયામાં ફેલાયેલ છે તેમજ તેને અન્ય મુખ્ય ખાદ્ય પાક કરતાં વ્યાપકપણે ઉગાડવામાં આવે છે. તે ઓછી અને મધ્યમ આવક ધરાવતા દેશોમાં પ્રોટીનના સ્ત્રોત તરીકે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે તેમજ કેલરીના સ્ત્રોત તરીકે ચોખા પછી બીજા ક્રમે છે. ઉત્તર આફ્રિકા અને પશ્ચિમ અને મધ્ય એશિયામાં વપરાતી તમામ કેલરીનો અડધો ભાગ પૂરો પાડે છે.

વિશ્વમાં ૨૦૨૦-૨૧ દરમિયાન ઘઉં હેક્ટરનો વાવેતર વિસ્તાર ૨૨૧ મિલિયન હેક્ટર અને ૭૭૫ મિલિયન મેટ્રિક ટન ઉત્પાદન રહેલ જે વર્ષ ૨૦૧૯-૨૦ દરમિયાન અનુક્રમે ૨૧૬ મિલિયન હેક્ટર અને ૭૬૪ મિલિયન મેટ્રિક ટન નોંધાયેલ. વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ દરમિયાન ઘઉંનું ૭૮૧.૭૦ મિલિયન ટન ઉત્પાદન થવાનું અનુમાન છે. વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ દરમિયાન વિશ્વમાં સૌથી વધુ ઘઉંની ખેતી માં ભારત (૨૯.૩૨ મિલિયન હેક્ટર), રશિયા (૨૭.૩૧ મિલિયન હેક્ટર), ચીન (૨૩.૭૩ મિલિયન હેક્ટર), યુએસએ (૧૫.૦૪ મિલિયન હેક્ટર), કઝાકિસ્તાન (૧૧.૩૪ મિલિયન હેક્ટર), કેનેડા (૯.૬૬ મિલિયન હેક્ટર), પાકિસ્તાન (૮.૮૦ મિલિયન હેક્ટર), યુકેન (૭.૦૨ મિલિયન હેક્ટર), તુર્કી (૭.૦૦ મિલિયન હેક્ટર), વગેરે દેશો સંકળાયેલા છે. વિશ્વમાં વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ દરમિયાન ઘઉંનો બંધ સ્ટોક ૨૮૯.૯૨ મિલિયન ટન હોવાનો અંદાજ છે જ્યારે ૨૦૧૯-૨૦માં તે ૨૭૭.૯૩ મિલિયન ટન નોંધાયેલ.

ભારતમાં, કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના ચોથા આગોતરા અંદાજ મુજબ, ૨૦૨૦-૨૧ દરમિયાન ઘઉંનું ઉત્પાદન ૧૦૯.૫૨ મિલિયન ટન રહ્યું હતું, જે ૨૦૧૯-૨૦માં ૧૦૭.૫૨ હતું. ૨૦૨૦-૨૧ દરમિયાન ભારતમાંથી નિકાસ ૧.૩૨ મિલિયન ટન હોવાનો અંદાજ છે જે ૨૦૧૯-૨૦ દરમિયાન ૦.૪૯ મિલિયન ટન હતો. ૨૦૨૦-૨૧ માં ભારતનો બંધ સ્ટોક આશરે ૨૬ મિલિયન ટન હોવાનો અંદાજ છે જ્યારે ૨૦૧૯-૨૦ માં તે ૨૧.૮૦ મિલિયન ટનનો હતો. ૨૦૨૧-૨૨ ના રવિ પાક માટે ઘઉંના ટેકાના ભાવ, ૨૦૨૨-૨૩ રવી માર્કેટિંગ સિઝનમાં માર્કેટિંગ કરવામાં આવશે, જે રૂ. ૨૦૧૫ પ્રતિ ક્વિન્ટલ નક્કી કરવામાં આવી છે, જે ગયા વર્ષના રૂ. ૧૯૭૫ કરતા ૪૦ રૂપિયા વધારે છે.

વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ દરમિયાન ગુજરાતમાં ચોથા આગોતરા અંદાજ મુજબ ઘઉંનો વાવેતર વિસ્તાર અને ઉત્પાદન અનુક્રમે ૧૩૬૬.૬૫ હજાર હેક્ટર અને ૪૩૭૮.૦૮ હજાર ટન નોંધાયેલ જે ગત વર્ષ ૨૦૧૯-૨૦ માં ૧૩૯૩.૪૯ હજાર હેક્ટર અને ૪૫૫૩.૬૮ હજાર ટન હતો. ઘઉંની ઉત્પાદકતા ૨૦૧૯-૨૦માં ૩૨૬૭ કિલો/હે હતી જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ દરમિયાન ૩૨૦૩ કિલો/હે નોંધાયેલ (કૃષિ નિયામક, ગુજરાત).

ગુજરાતના બજારોમાં માર્ચ-એપ્રિલ ૨૦૨૧ દરમિયાન ઘઉંનો ભાવ રૂ. ૧૮૧૮ થી ૧૮૨૭ પ્રતિ ક્વિન્ટલ નોંધાયેલ જે માર્ચ-એપ્રિલ ૨૦૨૦ દરમિયાન રૂ. ૧૮૭૬ થી ૧૮૯૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ રહેલ.

આમ, તમામ ઉપલબ્ધ માહિતી અને તેના પર વેપારીઓની સમીક્ષાઓને ધ્યાનમાં લેતા, સેન્ટર ફોર એગ્રિકલ્ચર માર્કેટ ઇન્ટેલિજન્સ, નાહેપ-કાસ્ટ, આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, આણંદની સંશોધન ટીમે ગુજરાતના ઘઉંના મુખ્ય બજારમાંથી એકત્રિત કરેલ છેલ્લા ૧૫ વર્ષના ગત વર્ષોના માસિક ભાવોનું વિશ્લેષણ કરેલ. સદર વિશ્લેષણ પરથી જાણવા મળેલ કે માર્ચ-એપ્રિલ, ૨૦૨૨ દરમિયાન ઘઉંના ભાવ રૂ. ૩૫૦ થી ૪૨૦ પ્રતિ મણ (રૂ.૧૭૫૦- ૨૧૦૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ) રહેવાની સંભાવના છે. આમ, ખેડૂતોને ઘઉંના સારા ભાવ મળવાની સંભાવના હોઇ પોતાનો વાવેતર વિસ્તાર પોતાની રીતે વધારી શકે.

નોંધ: આંતરરાષ્ટ્રીય કિંમતોમાં ફેરફાર, નિકાસ અથવા આયાત પ્રતિબંધો વગેરે જેવા કોમોડિટી બજારોમાં નવા પરિવર્તનો ને કારણે આગાહી કરેલા ભાવો કરતાં વાસ્તવિક ભાવોમાં ફેરફાર થઈ શકે છે. ભાવોનો આ અંદાજો અગાઉના વર્ષોના માસિક ભાવોનું વિશ્લેષણ અને આંકડાકીય મોડેલના તારણ પરથી કરેલ છે તેથી વાસ્તવિક બજાર ભાવ અને આગાહી કરેલા ભાવ સમાન ન પણ રહી શકે.